

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra francouzského jazyka a literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Edith Piaf: Život a kariéra

Edith Piaf: Life and career

Veronika Marciňová

Vedoucí práce: PhDr. Eva Kalfiřtová
Studijní program: Specializace v pedagogice (B7507)
Studijní obor: B AJ-FJ (7507R036, 7507R039)

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Edith Piaf: Život a kariéra potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. 7. 2019

Veronika Marciňová

Mé poděkování patří především vedoucí této práce, doktorce Evě Kalfiřtové, která mi poskytla cenné rady v oblasti metodiky psaní bakalářské práce a jejího obsahu. Dále bych chtěla poděkovat rodině Trojanových, a to zejména Dáše Trojanové, která mi podala vzácné češtinářské rady. Mé poděkování patří i celé mé rodině, která ve mně věřila.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá životem a kariérou Edith Piaf. V práci jsou zkoumány jednotlivé životní etapy a kariérní momenty, které přispěly k rozvoji osobnosti této zpěvačky a její profese skladatelky-interpretky-autorky. Dále práce pojednává jak o klíčových osobnostech, které měly podíl na zpěvaččině kariérním růstu, tak o mužích, kteří ji inspirovali při psaní písní a kterým následně vypomohla v jejich kariéře. Neméně důležitý prostor je věnován vývoji a tvorbě repertoáru Edith Piaf, který se utvářel v závislosti na zpěvaččině psychickém a fyzickém rozpoložení. Výsledkem této práce je chronologicky navržený plán, který poskytuje ucelený náhled na životní cestu a vývoj kariéry Edith Piaf, která se proslavila v celosvětovém měřítku a přispěla k rozšíření a vývoji písňového žánru. Dále byla zjištěna klíčová role Raymonda Asso při utváření a budování kariéry a důležitost milostných vztahů pro získání inspirace a udržení tvůrčího ducha. Použitou metodou pro vypracování bakalářské práce byla rozsáhlá rešerše v oblasti života a kariéry Edith Piaf za pomoci knižních a elektronických zdrojů. Dále bylo využito audiovizuálních dokumentů k poslechu a lehkému rozboru písní.

KLÍČOVÁ SLOVA

Edith Piaf, šanson, životopis, kariéra

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with life and career of Edith Piaf. The thesis also analyses individual life phases and important career moments, which contributed to the development of personality of Edith Piaf and her profession as a composer-interpreter-author. This thesis treats not only the key figures, which had an influence upon the singer's career growth, but also men, who inspired her in song writing and whom she then helped in their career. Not less important space is dedicated to the evolution and creation of the repertoire of Edith Piaf, which was formed in relation to the singer's psychological and physical state of mind. The result of this thesis is a chronologically designed plan, which provides a comprehensive view on life journey and development of career of Edith Piaf, who has become famous on a worldwide scale and contributed to the proliferation and development of chanson genre. There was also discovered a key role of Raymond Asso in formation and development of career and the importance of love relationships in obtaining inspiration and maintaining creative spirit. The method used for elaboration of this bachelor thesis was extensive research into the life and career of Edith Piaf by means of printed and electronic resources. There were also used audiovisual documents for listening and light analysis of songs.

KEYWORDS

Edith Piaf, chanson, autobiography, career

Obsah

Úvod	vii
1 Vysvětlení pojmů.....	ix
1.1 „Chanson réaliste“	ix
1.2 „Music-hall“	x
2 Začátek umělecké kariéry Edith Piaf (1915 – 1936).....	xi
2.1 Dětství (1915 – 1930)	xi
2.1.1 Rané období dětství (1915 – 1922).....	xi
2.1.2 Střední období dětství (1922 – 1930)	xii
2.1.3 Pozdní období dětství (1930 – 1935).....	xiii
2.2 Příchod na scénu (1935 – 1936)	xiv
2.2.1 Zrod „Mome Piaf“	xiv
2.2.2 Budování reputace	xiv
3 Mládí a budování kariéry Edith Piaf (1936 – 1943).....	xvi
3.1 Raymond Asso	xvi
3.2 Marguerite Monnotová	xvii
3.3 Edith a inspirace muži.....	xviii
3.3.1 Jacques Bourgeat	xviii
3.3.2 Jean Cocteau	xviii
3.3.3 Paul Meurisse	xix
3.3.4 Michel Emer	xix
3.3.5 Norbert Glanzberg	xx
3.3.6 Henri Contet	xx
3.4 Kariéra za německé okupace (1943 – 1944).....	xxi
3.4.1 Turné v Německu (1943 – 1944).....	xxii

3.4.2	Charitativní galavečer.....	xxii
4	Vrcholné období slávy (1944 – 1952).....	xxiii
4.1	Další turné a nové známosti (1944 – 1947).....	xxiii
4.1.1	Ucelené složení týmu.....	xxiv
4.1.2	Compagnons de la chanson	xxv
4.1.3	Yves Montand	xxvi
4.1.4	Charles Aznavour	xxvii
4.2	Turné po USA (1948 – 1952)	xxvii
4.3	Herecká kariéra Edith Piaf.....	xxx
5	Závěr kariéry (1952 – 1963).....	xxxii
5.1	Seznámení a další turné po Francii a po světě (1952 – 1958)	xxxii
5.2	Další turné po Americe (1955 – 1959)	xxxiii
5.2.1	George Moustaki	xxxiv
5.3	Chatrné zdraví.....	xxxiv
5.4	Edith Piaf a víra	xxxv
5.5	Umělecký comeback Edith Piaf (1960 – 1963)	xxxv
	Závěr.....	xxxviii
	Seznam použitých informačních zdrojů	xlii

Úvod

Tato bakalářská práce pojednává o francouzské představitelce šansonu Edith Piaf. Zvláštní důraz je kladen na její život a kariéru. Edith Piaf byla jednou z nejdůležitějších osobností francouzského šansonu. Zároveň však byla jednou z prvních zpěvaček, které si své písně psaly samy. Za předchůdce této generace skladatelů-autorů-interpretů je považován Charles Trenet, autor písně „Que reste-t-il de nos amours ?“. Zpěvačky, které se podílely na rozvoji šansonového žánru, byly například Juliette Gréco, Damia či Mistinguet. Nejvýznamnějším obdobím pro rozvoj šansonu byla 50. a 60. léta 20. století, kdy na domácí i zahraniční půdě působili výkonní umělci jako například Georges Brassens, Jacques Brel, Charles Aznavour, George Moustaki, Serge Gainsbourg, Barbara a další.

Edith Piaf začala jako pouliční zpěvačka, která se díky svému prvnímu impresáři Raymond Asso seznámila s umělci jako je Marguerite Monnotová či Michel Emer. Ti se podíleli na jejím prvním úspěchu písněmi „Etranger“ a „Accordéoniste“. S každou novou deskou spolu s dalším vystoupením byla Edith Piaf čím dál blíže slávě. Poté, co v roce 1944 složila zkoušky do SACEMU, ochranného autorského svazu, otevřely se jí nové možnosti a zpěvačka se stala autorkou-skladatelkou-interpretkou, což bylo v té době značně avantgarní. Piaf složila okolo devadesáti písní, z nichž například „La vie en rose“¹ či „Hymne à l'amour“ se staly nejslavnějšími. Edith Piaf také pomohla několika slavným umělcům prorazit v jejich kariéře, byli to například šansoniéři Yves Montand a Charles Aznavour či vokální skupina Compagnons de la chansons. Píseň, se kterou zpěvačka v roce 1961 slavila úspěch navzdory svému chatrnému zdraví, a která je neodmyslitelně spjata s její kariérou a životem, se nazývá „Non, je ne regrette rien“.

Tato práce se opírá jak o knižní, tak elektronické zdroje. Oblasti bakalářské práce, které se zaměřují na zpěvaččin osobní a milostný život, jsou zastoupeny knihami o jejím životě, jako jsou *Kolo štěstí E. Piaf* či *Nelituji: Život Edith Piaf* C. Burkeové. V oblasti jejího kariéry jsem čerpala zejména z knih *Piaf: Un mythe français* R. Bellereta, *Edith Piaf: A Cultural*

---

¹ Autorství této písně přiřazeno francouzsko-španělskému skladateli Louisovi Guglielmimu, jelikož Piaf v té době nebyla oficiálně autorkou.

History D. Looseleyho či *Édith Piaf* A. Bensoussana. Z elektronických zdrojů jsem navštívila online PDF dokumenty jako například *Edith Piaf, plus qu'un mythe... une voix !* dostupné z <http://ekladata.com/>. Dále nejrůznější články, jako například *Piaf : la dernière chanteuse réaliste* dostupné z <https://www.lehalldelachanson.com/>. Oblast osobností, které ovlivnily život a kariéru Edith Piaf jsem pokryla z životopisných knih a dopisů, jako například *Vie et légendes de Charles Aznavour* R. Bellereta či *Lettres à l'ami de l'ombre: (1936 – 1959)*, publikované francouzským vydavatelstvím Archipel.

Práce bude zpracována pomocí rešerše, která byla popsána výše, v oblastech života a kariéry Edith Piaf. Jednotlivé písně a vystoupení budou zkoumány zejména prostřednictvím videí a audio záznamů, dostupných jak z internetového serveru *youtube.com*, tak z CD disků.

Cílem této práce bude zaznamenat vývoj kariéry Edith Piaf, od úplného začátku až do konce, vymezit a popsat jednotlivé etapy jejího života a zmínit důležité osobnosti, které ovlivnily její život. Dále bude práce usilovat o popsání zpěvaččiny vnitřní motivace a profesních cílů. Neméně důležitá část bakalářské práce bude pojednávat o původu a zdrojích inspirace Edith Piaf a zaměří se na skladbu a vývoj repertoáru.

Tato bakalářská práce je rozdělena do pěti hlavních oddílů. V prvním oddílu budou vysvětleny některé pojmy pro docílení čtenářské koheze. Druhý oddíl představí dětství a počátek umělecké kariéry Edith Piaf. Ve třetím oddílu bude uveden způsob, jakým Edith Piaf budovala svoji kariéru od svého příchodu na scénu až do konce Německé okupace Francie, přičemž důraz bude kladen zejména na osobnosti, které se podílely na utváření její kariéry. Čtvrtý oddíl bude zaměřen na vrcholné období slávy Edith Piaf, které zahrnuje domácí i zahraniční turné a nové známosti. Pátý oddíl bude pojednávat o závěru života a kariéry Edith Piaf a jejím uměleckém návratu na scénu.

1 Vysvětlení pojmů

Před tím, než se práce bude zabývat samotným tématem Edith Piaf, je třeba čtenáři objasnit pojmy, které úzce souvisejí s francouzskými reáliemi v oblasti hudby. Tyto pojmy jsou „chanson réaliste“ neboli realistický šanson a „music-hall“ neboli hudební sál.

1.1 „Chanson réaliste“

Pojem „chanson réaliste“ je dnes důležitou součástí kulturního dědictví Francie, obzvláště díky Edith Piaf. Čas od času zaslechneme některé prvky tohoto žánru, jako například melodramatické ztvárnění, intonaci či téma společenské bídy při poslechu současné hudby. Realistický šanson je významný hudební žánr, který je všeobecně známý svou vážnou tóninou, údernými refrény a milostným podtextem. To, co však realistickému šansonu dodává jeho pravou podobu, je zpěv. Zpěv dodává šansonu na citlivosti. Jedná se o stížnosti či nářky, které jsou většinou ztvárněny ženským hlasem. Ty nejslavnější „chanteuse réalistes“ byly lidmi uctívány a zbožňované. Francouzský historik Louis Chevalier údajně choval zbožné city a úctu ke zpěvačce Damie. Spolu se svými přáteli ji chodili poslouchat a nazývali se „damiaques“.² Socioložka a antropoložka Catherine Dutheil-Pessin se ve své knize zmiňuje o původu tohoto žánru. Jeho kořeny sahají na předměstí v Montmartru na konci 19. století.³ Vyvíjel se spolu s umělci, jako byli Aristide Bruant, Edith Piaf, Fréhel či Damia. Zlatými časy pro vývoj realistického šansonu bylo meziválečné období od roku 1918 – 1939. Realistický žánr je úzce spjat s tragickou stránkou života. Zpívaný byl především ženami, a to zejména tzv. pouličními zpěvačkami. Ty kombinací svého silného hlasu, přízvuku a tzv. trémola dokázaly vytvořit melodramatický efekt. Zpěvák a komik Aristide Bruant byl předchůdcem tohoto žánru. Ve svých písních totiž zpíval o milenkách a inspiroval se příběhy z „podsvětí“ Montmartru. Témata jeho písní se většinou zabývala životem pracovní třídy a nebezpečím, které číhá na ulici. Na začátku 20. století byl vývoj realistického šansonu urychlen díky příchodu textařů a skladatelů, kteří se inspirovali právě tématy, jako byly život na předměstí a zasadili je do svých děl. Šansoniérky k jejich textům navíc přidaly své „slzy“ a tragický výraz. Prvními francouzskými ikonami

---

² CHEVALIER, Louis. *Montmartre du plaisir et du crime*. Paris Payot, 1995, s. 9.

³ DUTHEIL-PESSIN, Catherine. *La Chanson réaliste. Sociologie d'un genre : le visage et la voix*. Paris, L'Harmattan, 2004, s. 339.

realistického šansonu byly například Yvette Guilbert či Fréhel. Fréhel se stala nejvýznamnější představitelkou tohoto žánru a většina zpěvaček, včetně Edith Piaf, k ní vzhlíželo. Tato zpěvačka výborně ovládala vystupování na jevišti. Zpěvem dokázala vyjádřit nejen svůj život, ale i umělecké a společenské problémy. Edith Piaf je jednou z vrcholných představitelk realistického šansonu ve 20. století, která svou schopností vyjádřit bolest a tragédii proslavila tento žánr po celém světě.

1.2 „Music-hall“

„Music-halls“ neboli hudební sály se vyvinuly především z koncertních kaváren a kabaretů a představují spolu s moderními pařížskými sály (*Le Zenith, Palais omnisport de Bercy*) místo pro konání koncertů. Pojem „café-concert“ neboli koncertní kavárna se zrodil přibližně v roce 1849 a nahradil tak slavnosti zvané „Goguettes“, které spočívaly ve společenských sešlostech, při kterých se slavilo a zpívalo.⁴ „Café-concert“ představovalo jak místo, kde se lidé scházeli a pili alkohol, tak divadelní prostor, kde se hrálo a zpívalo. Tyto kavárny představovaly oblíbený způsob trávení času, který dal předpoklad pro vznik hudebních sálů. Vedle koncertních kaváren to byly kabarety, které byly vnímány jako nejdůležitější místo pro šansoniéry. Joseph Oller otevřel v roce 1889 proslulý kabaret *Moulin Rouge* v Paříži. Zprvu byly kabarety pouze v pařížském Montmartru, avšak po osvobození Francie v roce 1944 propuklo kulturní obrození kolem čtvrti Saint-Germain-des-Prés, nacházejícím se na levém břehu Seiny a počet kabaretů vzrostl.⁵ Kabaret byl pro účinkující však stále prostorově omezený. Zejména z tohoto důvodu byly postaveny „music-halls“. Přibližně od 60. let 20. století kabarety postupně ztrácely svoji roli a byly nahrazovány hudebními sály. Hudební sál *Olympia* byl známý tím, že podporoval začínající umělce, zatímco *Bobino* upřednostňoval především slavné umělce.

---

⁴ FESCHOTTE, Jacques. *Histoire du music-hall*. Presses Universitaires de France, 1965, s. 128.

⁵ *Histoire de la France : le XXe siècle* [online]. [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: <https://www.espacefrancais.com/histoire-de-la-france-au-xxe-siecle/>.

2 Začátek umělecké kariéry Edith Piaf (1915 – 1936)

2.1 Dětství (1915 – 1930)

2.1.1 Rané období dětství (1915 – 1922)

Edith Piaf, pravým jménem Edith Giovanna Gassionová, se narodila 19. prosince roku 1915 v Belleville do chudé rodiny umělců Louise Gassiona a Anetty Maillardové, přezdívané Line Marsa. Její příchod na svět doprovází pověst o tom, jak se její matka snažila dostat do nemocnice, ale nakonec porodila holčičku na ulici, o čemž svědčí také nápis na dvěřích domu číslo 72 v ulici Belleville:

*Na schodech tohoto domu
v nejnuznějších podmínkách
narodila se dne 19. prosince 1915
EDITH PIAF,
jejíž hlas později ohromil celý svět.⁶*

Dle oficiálních dokumentů o narození Edith je avšak jasné, že se dítě narodilo v nemocnici „Tenon“, nikoliv na ulici, jak vyplývá z nápisu na domovních dveřích⁷. Tato, a mnoho dalších legend, které kolují o Edith Piaf, sloužily nejspíše k upevnění její pověsti „holky z ulice“.

Jméno Edith jí matka vybrala jako vzpomínku na zesnulou Angličanku „Edith Cavell“, která se proslavila svými hrdinskými činy v období války. Válka měla za následek i několikaleté odloučení malé Edith Gassion od svého otce Louise Gassiona, který krátce po jejím narození musel narukovat do války. Matka Anetta Maillardová mezitím nechala malou holčičku v péči své matky „Aîchy“, která bydlela blízko jejich bytu v Belleville, neboť musela uživit sebe i svou dceru. Z knih o životě Edith však vyznívá, že její matka postrádala ve svých devatenácti letech mateřské city, což především přispělo k tomuto rozhodnutí⁸. Ať už byly důvody jakékoliv, musíme si připomenout, že v roce 1914 propukla v Evropě první světová

---

⁶ ROBINE, Mark. *Úvodní slovo. Kolo štěstí*, Edith PIAF. Praha: BB/art, 2014, s. 7.

⁷ BURKE, Carolyn. *Nelituji: život Edith Piaf*. Praha: Volvox Globator, 2011. Evokace, s. 17.

⁸ BURKE, Ibid., s. 20, ROBINE, Ibid., s. 15.

válka a Francie, po boku Dohody⁹, vstoupila do boje proti Ústředním mocnostem¹⁰. Severovýchod Francie, který byl mimo jiné důležitým zdrojem nerostného bohatství, obsadila německé vojska. Životní úroveň obyvatelstva tudíž klesla a většina peněz se soustředila na obranu státu. Pařížanům tak nezbylo nic jiného, než spoléhat na tzv. přidělový systém¹¹. Nejchudší vrstvy byly zasaženy bídou nejvíce, a proto se nelze divit, že období tuhé zimy na přelomu roku 1916/17 trávila matka Edith zpíváním uvnitř kaváren či barů. Důsledky, které toto odloučení způsobilo, však vedly k tomu, že si malá Edith nikdy nevytvořila řádný vztah se svou matkou. Jakmile se její otec vrátil z války a našel svou dceru u Aîchy v zuboženém stavu, převezl ji ke své matce Leontyne Gassionové, která pracovala jako vedoucí nevěstince v Bernay, v Normandii.

U druhé babičky se Edith dařilo mnohem lépe. Dívky pracující v tomto „maison de tolérance“, jak se tenkrát říkalo nevěstincům, byly její přítomností potěšeny a zahrnovaly ji láskou, dokonce se s ní i vydaly k hrobu sv. Terezie, kde se společně pomodlily za Edithino uzdravení, když ji zasáhla infekce rohovky, tzv. keratitida. Ať už se Edith z této nemoce vyléčila pomocí doktorů, či vlastní vírou, to už nikdo nezjistí. Od té doby však Edith, která byla celý život silně věřící, vypráví o zázračném vyléčení slepoty.

2.1.2 Střední období dětství (1922 – 1930)

V sedmi letech si Edith, na doporučení místního faráře, vyzvedl otec a vydali se s cirkusem Caroli na turné po Evropě. Každodenní život s potulnými umělci popisuje zpěvačka ve svém životopise jako fyzicky velice náročný, ale zároveň neustále plný nových podnětů.⁷ Louis Gassion potřeboval pro rozvoj své kreativity svobodu a nevázanost. Práce u cirkusu ho moc neuspokojovala, proto se rozhodl vrátit se i s dcerou zpět do Paříže. Zde bavil okolí svými akrobatickými výstupy a Edith vybírala peníze či komentovala jeho čísla. Jednou, když nakrátko onemocněl, poručil Edith, aby se postarala o zábavu kolemjdoucích. Edith zazpívala národní hymnu „Marseillaisu“, jelikož v tu dobu moc písní neznala. Její interpretace národní hymny vyvolala v obyvatelstvu přívětivou odezvu a k jejich překvapení

---

⁹ Země Dohody tvořily koalici v době válečného období 1914-1918, a byly to zejména státy Spojeného království, Francie a Rusko, později i Itálie, Spojené státy americké, Srbsko a další.

¹⁰ Země Ústředních mocností byly zejména Německo, Rakousko-Uhersko a později také Osmanská říše a Bulharsko.

¹¹ Přídělový systém chápeme jako správní opatření, které stanovuje kvóty pro koupi některých základních potřeb, jako je jídlo, oblečení, palivo aj. Využívá se ho zejména v období nouze.

vydělalí mnohem více peněz než obvykle. Od té doby tak Edith měla vyhrazené místo na začátku a na konci každého jejich čísla. V Paříži se setkala se svou matkou a se svým o tři roky mladším bratrem Herbertem. V kontaktu ale byli jen zřídka, a proto byl jejich vztah spíše formálního charakteru. O mnoho let později, když Edith začala slušně vydělávat, ji matka navštěvovala a požadovala peníze. Žila totiž v stále nuzných podmínkách a navíc propadla alkoholu. Edith jednorázově finančně vypomohla i svému bratrovi postavit se na vlastní nohy. Navrácení peněz se však nikdy nedočkala.

2.1.3 Pozdní období dětství (1930 – 1935)

V patnácti letech se svérázná Edith vydala na svou vlastní pouť životem. Nejdříve se živila jako servírka, poté jako hlídačka dětí. Obě tyto práce ji ale brzy přestaly bavit, a tak se rozhodla pokračovat ve šlépějích svého otce, potulného umělce. Spolu s manželským párem Raymondem a Rosalie založili hudební trio „Zizi, Zézette a Zouzou“. V *Kole Štěstí* se Edith zmiňuje o tom, jak jednou měli vystupovat v kasárnách ve Versailles, a jelikož několik dní před tím nic pořádného nejedli, rozhodli se najíst tzv. na dluh v podniku, ve kterém měli následně vystupovat a účet tak splatit. Ke vši smůle však večer nepřišel žádný host, a tak na ně majitel podal žalobu. Na policii však Edith, která odmalička uměla působit na city, obměkčila srdce důstojníků a trio si před odchodem se sympatickými důstojníky ještě připilo rumem na zdraví. Po rozpadu uměleckého skupiny se Edith spojila s bývalou gymnastkou Simone Bertautovou, řečenou „Momone“, se kterou sepsala jakousi pracovní smlouvu. Většina jejich vystoupení probíhala v Edithině rodné městské části Belleville, kde byli jejich obecně obyčejní lidé. Mladé dívky, ve snaze vyvolat v okolí patřičný soucit, zdůraznily svou podobu holek z ulice tím, že chodily na boso, často ušpiněné a otrhané. Občas změnily lokalitu či vystupovaly v menších podnicích. Každý nový prostor však obnášel nové požadavky na vzhled a komunikaci s okolím. Během jejich „turné“ po kasárnách se Edith dala do řeči s vojenským poslíčkem Louisem Dupontem. Ten ji začal doprovázet na koncertech a zanedlouho spolu začali bydlet. Edith bylo pouze šestnáct let, když s Dupontem otěhotněla. Měli spolu zdravou dceru, již dali jméno Cecelle. Tato zdánlivá pohádka ale nemá šťastný konec. Edithin vztah s Louisem dlouho nevydržel a Edith se svou dcerou a Momonou se přestěhovaly na předměstí do Pigalle, kde bylo více pracovních příležitostí. Louis však požadoval, aby se Edith i s dcerou vrátily zpět do

Belleville. Mladá zpěvačka se však rozhodla dát přednost kariéře a dceru svěřila do péče otce. Rok 1935 se nesl ve znamení bolestné ztráty dítěte a zrodu zpěvačky. V létě téhož roku se Edith dozvěděla, že její dcera onemocněla meningitidou a o pár dní později v nemocnici skonala. Edith ztrátu dcery nesla velice těžce. Způsob, jakým se s tím vyrovnávala, popsala jedna z jejích tehdejších přítelkyní: „Sílu čerpala z lásky ke zpívání [...] neodvažovala se toužit po úspěchu. Chtěla jen žít a pokračovat ve zpívání.“¹² Na popud Momone se dívky přesunuly do centra Paříže, blízko náměstí Place d'Etoile, na roh ulice Troyon a třídy Mac-Mahon. Právě v této luxusní čtvrti spatřil mladý ambiciózní impresárió Louise Leplée zpívat houževnatou Edith Gassion, která ho zaujmula svým talentem a pronikavým hlasem.

2.2 Příchod na scénu (1935 – 1936)

2.2.1 Zrod „Mome Piaf“

Louis Leplée vyzval Edith, aby se účastnila pěveckého konkurzu v podniku *Le Gerny's*, který vlastnil. Poté, co byla přijata, její život nabral nový směr. Edith ve svých dvaceti letech získala své první angažmá. Brzy začala Edith svému novému patronovi říkat otče Leplée, neboť jí pomohl s upevněním pověsti „holky z ulice“ a vymyslel pro ni uměleckou přezdívku „Mome Piaf“. Byl k Edith také velice laskavý a naučil ji základům řemesla. První vystoupení bylo velmi úspěšné. Na podium vystoupila jako ubohá dívka z ulice, což v publiku vyvolalo lítost, soucit ale i obdiv. Edith postrádala jeden rukáv u jejího svršku, protože ho nestihla doplést, což ještě dodávalo na pravdivosti této historky. Leplée vybral jednoduchý černý šat za její „úbor“. Černá byla symbolem realistického šansonu, můžeme se o ní doslechnout v písních „Ponurá neděle“ zpěvačky Damii či „Nenávidím neděle“ její předchůdkyně Juliette Gréco. Na vystoupení Edith Piaf se dostavili slavné osobnosti a představitelé umělecké scény té doby, například herec a zpěvák Maurice Chevalier se svou chotí, herečkou Yvonne Vallée, básník Jean Cocteau či letec Jean Mermoz.

2.2.2 Budování reputace

Po úspěchu v kabaretu *Le Gerny's* byla Edith obklopena lidmi, kteří ji inspirovali. Seznámila se například s autorem písní Jacquesem Bourgeatem, jedním z jejích budoucích věrných přátel. Uvědomovala si, jak je důležité mít vlastní repertoár. Často zkoušela štěstí v různých

---

¹² MAILLET, Maurice. *Édith Piaf inconnue*. Paříž: Euro-images, 1970, s. 43 - 44.

hudebních vydavatelstvích. Tam však k začínající zpěvačce neprojevovali příliš důvěry. Jednou zaslechla zpěvačku Annette Lajon interpretovat píseň „Etranger“ od hudební skladatelky Margarete Monnotové a textaře Julese Gallota. Píseň se jí natolik zalíbila, že ještě též večer s ní vystoupila v kabaretu *Le Gerny's* bez ohledu na autorská práva. Její první velké vystoupení se konalo 17. února 1936 v cirkuse *Medrano*, kde, jak Edith zmiňuje ve svém životopise, bylo její jméno zapsané velkým písmem na plakátu vedle takových hvězd, jako byli Maurice Chevalier, Fernandel¹³, Mistinguet¹⁴ či Marie Dubasová, kabaretní zpěvačka, kterou Edith velice obdivovala.¹⁵ Edith brzy vydala první desku s názvem „Etranger“ u Polydoru. Z tohoto alba můžeme jmenovat například písně „Les mômes de la cloche“, „Mon apéro“ či „La java du Cézique“. Edith následně získala desetidenní angažmá v *Radio-cité*, stanici, kterou měl na starosti Jacques Canetti. Tento muž byl známý tím, že proslavil mnoho zpěváků, například Henriho Salvadora, Georse Brassense, Juliette Gréco či Jacquese Brela. O Mome Piaf se začalo také hodně psát v tisku. Jeden popisoval vzhled zpěvačky: „Představte si popelavou, skoro bílou tvář a jakousi tajnou dojemnou ušlechtilost“¹⁶, jiný si všímal vnitřních pocitů, jakoby „si připadala trapně, že je tak malá“¹⁷, v jednom se ale skoro vždy shodli, a to v síle a jedinečnosti jejího hlasu: „Měl barvu lahodných ústřic... Nepopsatelný hlas, ostrý a plný zároveň, obyčejný, a přesto unikátní...“¹⁸. Velká rána přišla roku 1936, když došlo k tragické události. Louis Leplée byl zavražděn a Edith se ocitla mezi podezřelými ze zločinu. Tisk celou věc ještě zveličil. Edith se ve svém životopise svěřila, že si nebyla jista, zda obecnost přišla na představení kvůli jejímu zpěvu, anebo proto, aby se podívalo na dívku, která údajně měla co dočinění s jeho smrtí.¹⁹ S touto pověstí se Edith vydala na slibnou, nicméně vyčerpávající dráhu zpěvačky, která se nespokojila „jen“ s národním úspěchem.

---

¹³ Celým jménem Fernand Joseph Désiré Contandin, byl francouzský herec a zpěvák, který se proslavil díky francouzským operetám a Vaudeville.

¹⁴ Vlastním jménem Jeanne-Marie Bourgeois byla francouzská kabaretní zpěvačka, tanečnice a herečka.

¹⁵ PIAF, Edith. *Kolo štěstí*. Přeložila Galina KAVANOVÁ, přeložil Jiří DĚDEČEK. Praha: BB/art, 2014, s. 41.

¹⁶ BURKE, Carolyn. *Nelituji: život Edith Piaf*. Praha: Volvox Globator, 2011. Evokace, s. 61.

¹⁷ *Ibid.*, s. 62.

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ PIAF, *Ibid.*, s. 47.

3 Mládí a budování kariéry Edith Piaf (1936 – 1943)

3.1 Raymond Asso

V březnu roku 1936 se Edith seznámila s Raymondem Assem. Spolu s muzikantem a hudebním skladatelem Robertem Juelem pro ni složil píseň „Mon Amant de la Coloniale“, která měla skvělé hudební ohlasy. Píseň vypráví o milostných hrátkách na jednu noc mezi vojákem a milenkou, což bylo v poválečném období jedno z oblíbených témat. Právě Raymond se stal po smrti Louise Leplého jejím novým impresáři. Nejdříve začali prací na hudebním projevu. Edith jednala intuitivně, tudíž museli vylepšit její dikci, frázování a naučit se systematickým postupům. Společně navštěvovali koncerty Marie Dubasové, aby si potvrdili, jak vypadá teorie v praxi. Dále bylo třeba vylepšit mimiku a gesta ke každé písni. O mnoho let později však Edith napsala, že by zpěvák neměl trénovat gesta před zrcadlem, jelikož tím ztrácí potřebnou autentičnost pro plné prožití písně.²⁰ Momone, s níž se Edith oddávala různým kratochvílím, měla tendenci odpoutávat zpěvačku od práce, proto bylo nutné omezit jejich styk. Simone Bertaut se ve své knize zmiňuje o tom, že to byl sice Louise Leplée, který Edith objevil, nicméně teprve Raymond Asso z ní udělal Edith Piaf. Jejich spolupráce trvala tři roky a měla za výsledek mnoho vynikajících písní, například „Le Fanion de la Légion“, „Le grand voyage du pauvre nègre“, „Je n'en connais pas la fin“ či „Mon légionnaire“, píseň, jejíž spoluautorkou byla Edith, jelikož vypráví o jednom ze svých zážitků ve vlaku. Refrén zní takto:

J'sais pas son nom, je n'sais rien d'lui

Il m'a aimée toute la nuit

Mon légionnaire!

Et me laissant à mon destin

Il est parti dans le matin

Plein de lumière!

Il était minc', il était beau

Il sentait bon le sable chaud

Mon légionnaire!

---

²⁰ PIAF, Edith. *Kolo štěstí*. Přeložila Galina KAVANOVÁ, přeložil Jiří DĚDEČEK. Praha: BB/art, 2014, s. 135.

Y avait du soleil sur son front

Raymond Asso Edith velmi věřil. V mládí měla Edith na spolehlivé přátelé smůlu, díky její slávě a úspěchu si jí však všimli vážení umělci a vzdělaní lidé, kteří ji zůstali věrní až po zbytek jejího života. Tak tomu bylo i v případě Raymonda Assa. Podnikl vše, aby Edith zajistil vystoupení v koncertním sálu divadla *ABC*. Ředitel divadla, Rumun Mitty Goldin, dlouho odolával Assovým naléháním, nakonec však svolil k uskutečnění koncertu. Tato událost byla naplánována na 26. března a Edith Piaf měla tu čest dělat „předskokanku“ Marii Dubasové. Měla vymezený prostor jen na pět písní, ale diváci ji nenechali odejít bez zazpívání písně „Mon Légionnaire“ od Assa a Monnotové. Následné hudební kritiky byly plné obdivu. Edith Piaf po pěvecké stránce dospěla a svým „kovovým“ hlasem a rafinovaným projevem doslova omráčila publikum, které jí na konci leželo u nohou.²¹ Její koncert měl takový úspěch, že ředitel Goldin musel přehodnotit svůj názor a nabídl Edith prodloužené angažmá. Bylo to právě v divadle *ABC*, kde byla zpěvačka poprvé uvedena na scénu jako „Edith Piaf“. Nové jméno symbolizovalo přerod rozverně „Mome“ v sofistikovanou „Edith“. Spisovatel Jean-Dominique Brierre popsal zpěvaččinu metamorfózu tak, že už se nespokojila s plněním rozkazů, nýbrž si začala písně a jejich představení upravovat podle svého vkusu.²² Raymond Asso o svém přínosu napsal: „Má práce spočívala hlavně v poskytnutí morálního a fyzického vzdělání malé bytůstce, která postrádala něhu, kterou jsem jí dopřál, a také sebedůvěru, kterou jsem jí vnuknul“²³. Velikost Edithina talentu byla převratná. Kvalitní vedení spolu s vlastní pílí a schopností přizpůsobit se zaručilo zpěvačce spolehlivý úspěch. Kabarety a hudební sály se jen přetahovaly o to, aby měly famózního „vrabčáka“ na seznamu účinkujících. Spolupráce Edith Piaf s Raymondem Assem trvala až do léta 1939, kdy byl Asso mobilizován do války. Po válce už jejich spolupráce nebyla tak častá, přáteli však zůstali na celý život.

3.2 Marguerite Monnotová

S Marguerite Monnotovou se s Edith poprvé seznámila v roce 1936, když se naučila její píseň „Etranger“. Tato píseň odstartovala uměleckou dráhu Monnotové, která se do té doby

---

²¹ BURKE, Carolyn. *Nelituji: život Edith Piaf*. Praha: Volvox Globator, 2011. Evokace, s. 78.

²² BRIERRE, Jean-Dominique. *Édith Piaf: Sans Amour on Nest Rien Du Tout*. Hors Collection, 2003, s. 44.

²³ BRIERRE, Ibid., s. 43, [citace pochází z časopisu *Bonne Soirée*, 1963] volně přeloženo.

věnovala spíše klasické hudbě. Ve stejném roce se Monnotová seznámila s Raymondem Assem a složili spolu písně „Mon légionnaire“ či „Le fanion de la légion“, které věnovali Piaf. Hudební skladatelka a zpěvačka se brzy staly blízkými přítelkyněmi. Ze začátku byla Piaf pouze interpretkou písní, které pro ni složili Monnotová s textaři Henri Contetem a Michelem Emerem. Později se však zpěvačka stala členkou společnosti autorů SACEM a mezi oběma ženami začala probíhat úzká spolupráce. Během války spolu složily písně jako „Y'a pas de printemps“, „Histoire de coeur“, „Le ciel est fermé“, a „Le brun et le blond“. Roku 1945 spolu složily písně k muzikálu „Etoiles sans lumière“, ve kterém Edith obsadila ústřední roli. Za interpretaci písní „Chant du pirate“ či „Adieu mon coeur“ si zpěvačka vysloužila velikou pochvalu od novinářů.²⁴ Marguerite Monnotová byla jednou z nejdůležitějších osobností v životě Edith Piaf. Zhudebnila pro ni desítky písní a jejich aktivní spolupráce trvala až do roku 1960, kdy její místo zaujal Charles Dumont. V jednom z pořadů o Marguerite Monnotové jí Edith Piaf poděkovala za podíl na svém úspěchu.²⁵

3.3 Edith a inspirace muži

3.3.1 Jacques Bourgeat

Edith se spřátelila s Jaquesem Bourgeatem po jejím prvním vystoupení v podniku *Le Gerny's*. Básník a historik Bourgeat stál u zpěvaččina zrodu a stal se jejím blízkým přítelem a mentorem. Bourgeat a Edith si pravidelně vyměňovali dopisy necelých 30 let. Nazýval ji svojí „holčičkou“, a navzájem si velice důvěřovali.²⁶ Přivedl ji také ke čtení literatury a Jansenismu²⁷. V roce 1936 pro ni složil píseň „Chant d'habit“, která přispěla ke zrodu její umělecké kariéry. Spolu se svou chotí představovali opěrný bod v životě Edith Piaf.

3.3.2 Jean Cocteau

Edith se poznala s básníkem a spisovatelem Jeanem Cocteau u editora Raoula Bretona. Velice rychle zjistili, že mají hodně společného, zejména lásku k literatuře. Jednou Edith

---

²⁴ BURKE, Carolyn. *Nelituji: život Edith Piaf*. Praha: Volvox Globator, 2011. Evokace, s. 126.

²⁵ *Ibid.*, s. 195.

²⁶ PIAF, Edith. *Lettres à l'ami de l'ombre : correspondance avec Jacques Bourgeat (1936-1959)*. Archipel, 2015.

²⁷ Jansenismus je morálně přísný teologický směr v katolické církvi. Je založen na principu predeterminace a od Kalvinismu se liší tím, že člověk nemůže zjistit, zda-li je určen k božskému spasení či zavržení.

poprosila básníka, aby pro ni napsal divadelní hru. Vzniklá jednoaktovka nese název „Le bel indifférent“. Role v ní zaujali Edith Piaf a její tehdejší přítel Paul Meurisse. Navzdory tomu, že představení mělo velký úspěch, se hra vzhledem k válečné době moc dlouho nehrála. Zpěvačka si ji ale i tak velice považovala, jelikož jí byla napsána na míru od uznávaného spisovatele. Jean Cocteau zase chválil Edithin herecký výkon. Oba umělci se stali nerozlučnými přáteli a po celý život spolu udržovali korespondenci. Následující citát, který Cocteau věnoval Piaf, ukazuje básníkův obdiv k umělkyni: „Edith Piaf má v sobě krásu stínu, která vynikne až se světlem. Pokaždé, když zpívá, jakoby si chtěla vyrvat duši z těla.“²⁸. Zajímavostí je, že básník a prozaik Jean Cocteau zemřel v týž den, co Piaf, jen o pár hodin později, což jejich vztahu dodává na idyličnosti.

3.3.3 Paul Meurisse

Edith a Paul Meurisse se seznámili v jednom večerním podniku v Paříži. Meurisse pocházel z bohaté rodiny a jeho vznešené vystupování zpěvačce imponovalo. Působil jako zpěvák v divadlech a barech. Zanedlouho spolu začali chodit a Edith mu pomohla s budováním herecké kariéry. V roce 1940 si spolu zahráli v jednoaktovce „Le bel indifférent“ a zpěvačka sklídila velké poklony za svůj dlouhý emotivní monolog. Meurisse ztvárnil roli pasivního manžela, což trochu odpovídalo i realitě jejich vztahu, který trval necelé dva roky.

3.3.4 Michel Emer

Skladatel Michel Emer se seznámil s Edith Piaf prostřednictvím hudby v roce 1939. K jejich seznámení se váže historka, že zpěvačka nechtěla přijmout neznámého skladatele, jelikož byla pracovně vytížená. Díky jeho naléhavosti mu však věnovala deset minut, aby jí ukázal to, s čím přišel. Následně byla písní, co jí zahrál, tak ohromena, že nenechala skladatele odejít dříve, dokud ji neuměla celou nazpaměť. O tři dny později už píseň zazpívala v divadle *Bobino*. Tato rytmicky hravá píseň se jmenuje „Accordéoniste“ a vypráví o životě prostitutky, která ztratí svého milence ve válce.

La fie de joie est belle

Au coin de la rue la-bas

Elle a une clientele

---

²⁸ [COCTEAU, Jean. *Úvodní citát*] PIAF, Edith. *Kolo štěstí*. Přeložila Galina KAVANOVÁ, přeložil Jiří DĚDEČEK. Praha: BB/art, 2014.

Qui lui remplis son bas

3.3.5 Norbert Glanzberg

Norbert Glanzberg poprvé spatřil Edith Piaf během jejího prvního koncertu v kabaretu *Le Gerny's*. Burke ve své knize zmiňuje, že zpěvaččin mohutný kovový hlas na Glanzberga udělal velký dojem.²⁹ Glanzberg se narodil v Polsku a v letech 1930 se přestěhoval do Paříže, kde působil jako jazzový klavírista. Nějakou dobu doprovázel Django Reinhardta³⁰, který ho seznámil s Edith Piaf. Odjeli na společné turné a stal se hudebním skladatelem Piaf. Zhudebnil několik slavných písní, jako například „Padam, Padam“, „Mon manège à moi“ či „Il fait bon t'aimer“. Jelikož byl Glanzberg židovského původu, během války ho trestně stíhali a jeho hudba byla zakázána. Roku 1943 byl skladatel zatčen a čekal ho koncentrační tábor, avšak díky pomoci Edith Piaf, herečky Marie Bell a korzického zpěváka Tino Rossiho, se mu podařilo uniknout. Piaf a Glanzberg se stali milenci a zpěvačka ho požádala, aby složil písně pro Yvese Montanda, jejího pozdějšího partnera, kterému chtěla pomoci v pěvecké kariéře.

3.3.6 Henri Contet

Henri Contet se seznámil s Edith Piaf prostřednictvím literatury v roce 1942. Předtím napsal slova k písni „Traversée“ pro Lucienne Boyer, píseň však neměla velký úspěch. Edith uměla vycítit talent, a tak netrvalo dlouho, aby si všimla, že jeho básně skrývají velký potenciál. První píseň, kterou pro ni Contet napsal, má název „C'était une histoire d'amour“. Je to velice poutavá, konvenční píseň. Jakmile Contet získal sebevědomí, začal skládat originálnější texty a podařilo se mu dosáhnout toho, co je pro autora asi nejobtížnější, tj. vytvoření vlastního stylu. Jeho styl, tak jako u Treneta³¹, je kombinací krásy, lehkosti a fantazie. Ačkoliv jeho způsob psaní neodpovídal úplně vkusu Edith Piaf, složil pro ni vynikající písně „Le blond et le Brun“ či „Monsieur Saint-Pierre“. Edith Piaf byla následně kritiky chválena za obnovení a oživení svého repertoáru písněmi od Henriho Conteta.³²

---

²⁹ BURKE, Carolyn. *Nelituji: život Edith Piaf*. Praha: Volvox Globator, 2011. Evokace, s. 50.

³⁰ Francouzský jazzový kytarista a skladatel jménem Jean Reinhardt.

³¹ Charles Trenet byl významný francouzský zpěvák a autor písní, který byl nejslavnější v třicátých až padesátých letech 20. století.

³² BRIERRE, Jean-Dominique. *Édith Piaf: Sans Amour on Nest Rien Du Tout*. Hors Collection, 2003, s. 58.

Výsledkem této spolupráce, která se přeměnila v milenecký vztah, bylo kolem dvaatřiceti písní, z nichž nejznámějšími jsou písně „Padam, padam“ či „Bravo pour le clown“.

3.4 Kariéra za německé okupace (1943 – 1944)

Piaf nebyla v žádném případě árijský typ. Proto, když vypukla druhá světová válka a k moci se dostal fašistický představitel Vichystického režimu v letech 1940 – 1945, Philippe Petain, musela Edith Piaf na nějaký čas svou uměleckou kariéru pozastavit. Aby unikla případných represím, odjela roku 1941 společně s Norbertem Glanzbergem do tzv. volné zóny³³, kde mohli volně vystupovat. Roku 1942 se však přestěhovala zpátky do Paříže. Její apartmá se nacházelo v šestnáctém obvodu v ulici Villejuste (dnešní Paul-Valéry). Tato budova byla nevěstincem, spravovaným jistou madame Billy. Dům byl hojně navštěvován důstojníky okupanské armády, alkohol tek proudem a podávaly se kulinářské delikatesy, což vzhledem k období nouze a hladu představovalo pro Edith a její přátele značnou výhodu. S klavíristou Norbertem Glanzbergem nahrála provokativní píseň „Le vagabond“, která se rychle proslavila. Od října do listopadu roku 1942 působila Piaf v divadle *ABC* a nahrála několik nových písní, například „Simple comme bonjour“, „Tu est partout“ či „C’était une histoire d’amour“. Rok 1943 je pro Francii těžkým obdobím i z profesního hlediska. Profese autora, skladatele či interpreta nemají v okupované Francii příznivé vyhlídky. Edith byla avantgardní v tom, že působila jako interpretka, textařka a autorka písní.

Během války musela čelit výhrůzkám, že pokud nepřestane zpívat některé písně, bude mít zákaz vystupování. Kontroverzními skladbami z jejího repertoáru byly například „Mon légionnaire“ spolu s písní „Le Fanion de la légion“, neboť připomínaly francouzskou armádu, či „Accordéoniste“, kvůli židovskému původu autora textu Michela Emera. Piaf měla mezi svými přáteli mnoho s židovskými kořeny, byl to mimo jiné i filmař Marcel Blistèn. Není tak divu, že zpěvačka cítila silný odpor vůči této diskriminační politice a odmítala dodržovat doporučenou cenzuru. Od února do dubna 1943 jí však bylo zakázáno vystupovat na veřejnosti a Edith nezbylo než podřídit se požadavkům režimu.³⁴

---

³³ Volná zóna označuje jižní polovinu Francie, která nebyla zasažena německou okupací v letech 1940-1942.

³⁴ BRIERRE, Jean-Dominique. *Édith Piaf: Sans Amour on Nest Rien Du Tout*. Hors Collection, 2003, s. 59.

3.4.1 Turné v Německu (1943 – 1944)

Ještě téhož roku se Edith vydala na sedmítýdenní turné do Berlína s cílem zpívat a pobavit francouzské zajatce. Byl to taktický krok ze strany Německa jak upevnit kolaboraci s Francií. Edith toho však využila a se svým týmem se rozhodli pro velice riskantní operaci. Vězňům po koncertě tajně předávali falešné doklady, které jim pomohly odcestovat. Za tyto zásluhy byla zpěvačka oceněna až po válce. Zpočátku se totiž kvůli svým častým návštěvám této země nacházela na seznamu podezřelých z kolaborace s nacisty.

3.4.2 Charitativní galavečer

V roce 1944 se rozhodla Edith Piaf uspořádat galavečer na podporu pozůstalých rodin francouzských zajatců. Aby však vydělala potřebné peníze, musela obvolat slavné osobnosti té doby. Edithin přítel, slavný herec a režisér Sacha Guitry, propůjčil celé události svoje jméno. Tato charitativní akce se konala v kabaretu *Beaulieu*, který se nachází na severovýchodě Francie, kam zpěvačka odjela na turné. Program začal nejrůznějšími vystoupeními slavných umělců a vyvrcholil dražbou, při které se vydělalo přes dva miliony eur.³⁵ Edith Piaf a Sacha Guitry spolu nadále zůstali dobrými přáteli a zpěvačka účinkovala v jeho filmech.

---

³⁵ PIAF, Edith. *Kolo štěstí*. Přeložila Galina KAVANOVÁ, přeložil Jiří DĚDEČEK. Praha: BB/art, 2014, s. 109.

4 Vrcholné období slávy (1944 – 1952)

4.1 Další turné a nové známosti (1944 – 1947)

Piaf začala svoji koncertní dráhu v pařížském *Club des Cinq*, kde oslavila své třicetiny. Poté se vydala s Compagnons de la chansons od západu směrem na východ Francie a navštívila například města Rouen, Le Havre, Strasbourg, Mulhouse, Besançon či Nice. Do jejího repertoáru přibyla skladba od Michela Emera „Je m'en fou pas mal“, která je revoltou vůči nepříznivému osudu. Turné pokračovalo dále na východ, do belgického Bruselu, při kterém je doprovázelo pěvecké duo Charles Aznavour a Pierre Roche. Poté společně navštívili Svatý Mořic ve Švýcarsku a několik dalších zimních středisek. Pobyt v Alpách dělal Piaf dobře, avšak neustálé přemísťování bylo velice vyčerpávající.³⁶ Ve švýcarském Lausanne se shledala se svým přítelem Jeanem Villardem, známým pod pseudonymem „Gilles“ a vystoupila v jeho podniku *Le coup de soleil*. Během pobytu ve Švýcarsku nahrála jedenáct nových písní, byly to například „Les cloches sonnent“³⁷, „Le geste“³⁸ či „Une chanson a trois temps“³⁹. Další zastávkou byly řecké Atény, kde vystupovala v klubu *Miami*. Z Řecka si zpěvačka odnesla pár zamilovaných řeckých slov a přítele jménem Dimitris Horn, který se později proslavil na hereckém plátně. Následně vystupovala s Compagnons de la chanson po francouzském venkově, kde mimo jiné zazpívala baladu „Si tu partais“, která byla inspirována láskou k Hornovi. S Compagnons dále vyrazili na turné po Skandinávii. Norské Oslo je přivítalo velice kladně. Poté odjeli do švédského Stockholmu, kde však Edith Piaf zpívala skoro prázdnému publiku. Ve Švédsku je totiž běžné, že hlavní hvězda vystupuje uprostřed koncertu. Když tedy Edith Piaf přišla na jeviště jako poslední, čekalo ji veliké zklamání. Jakmile se však přizpůsobila jejich zvykům, švédské publikum si ji velice oblíbilo. Edith Piaf dokonce uvádí, že tak dobré kritiky, jako si odvezla ze Stockholmu, snad ještě žádný zahraniční umělec nezískal.⁴⁰ Poslední zastávkou na jejich turné po Skandinávii bylo švédské město Göteborg, kde celé turné patřičně oslavili a posléze se vydali zpět Francie.

---

³⁶ BURKE, Carolyn. *Nelituji: život Edith Piaf*. Praha: Volvox Globator, 2011. Evokace, s. 129.

³⁷ Text složila Edith Piaf a hudba napsala Marguerite Monnotová.

³⁸ Text a hudbu složil Michel Emer.

³⁹ Text a hudbu složila Anna Marlyová.

⁴⁰ BELLERET, Robert. *Piaf: Un mythe français*. Librairie Arthème Fayard. 2013, s. 330.

4.1.1 Ucelené složení týmu

Po skončení druhé světové války Edith Piaf přišla o svého klavíristu George Bartholého, který se rozhodl věnovat se raději klasické hudbě. Michel Emer zpěvačce doporučil Roberta Chauvignyho. Chauvigny byl už od malička nadaný a učenlivý chlapec. V deseti letech uměl hrát na pět hudebních nástrojů. Ve dvanácti letech zaujal pod pseudonymem „Robert Conche“ místo na mezinárodní hudební scéně a v patnácti letech působil jako orchestrální dirigent. Edith Piaf s ním uzavřela smlouvu a stal se jejím klavíristou a orchestrálním dirigentem. Jeho přínos k hudbě Edith Piaf spočíval v přepracování starých písní ve snaze o harmonické propojení klasického stylu s populárním. Divadelní režisér a hudební producent Jacques Canetti, který pomohl Edith Piaf v jejích hudebních začátcích, mimo jiné prohlásil, že orchestr Edith Piaf pod vedením Roberta Chauvignyho měl za následek spíše zastínění Edithina hlasu.⁴¹ Chauvigny působil po boku Edith Piaf dlouhých patnáct let.

Dalším členem týmu se stal Marc Bonel. Marcel Boniface, jak se původně jmenoval, se seznámil s Edith Piaf náhodou, když na sebe nechal kontakt v hudebním divadle *Alhambra* v Paříži. V tu dobu zpěvaččin bývalý akordeonista Rudy Wharton nečekaně opustil kapelu a Piaf musela rychle najít náhradu. Zavolala tedy mladíkovi, který nechal své číslo na zadním sedadle jejího křesla. Boniface pocházel ze špatných poměrů a teprve v sedmnácti letech začal hrát na harmoniku, byl to však talentovaný mladík a rychle se vypracoval. Vydal vlastní sólové album a přibližně rok a půl doprovázel zpěvačku Mistinguett. Jediné, co mu scházelo, byl reprezentativní vzhled a jméno. Jakmile byla tato drobnost doladěna, Marc Bonel, který byl jedním z nejbližších přátel Edith Piaf, hrál po jejím boku až do jejího posledního koncertu.

Třetím a nejdůležitějším přírůstkem do Edithina týmu se stal šestatřicetiletý impresáριο Louis Barrier, známý pod přezdívkou „Loulou“. Tento ambiciózní muž začal pracovat jako průmyslový návrhář. Ve svém volném čase však pořádal představení, kde účinkovali mladí umělci. Edith Piaf, která se s Barrierem potkala v divadle *Grand Siecle* během svého turné v Bruselu, mu nabídla práci impresária. Na starosti mu dala také účetnictví, což nebyla zrovna lehká úloha, jelikož Piaf se svými penězi neuměla hospodařit. Vybudovali si k sobě velice blízký vztah a Edith nacházela ve svém novém impresáriovi psychickou podporu

---

⁴¹ LOOSELEY, David. *Edith Piaf: A Cultural History*. Liverpool University Press. 2015, s. 84.

a stabilitu. Přezdívala ho svým „petit poussin“. Barrier byl jedním z lidí, kteří se nesnažili zbohatnout na zpěvaččině úspěchu a stáli při ní i v době, kdy měla těžké zdravotní problémy a nemohla se věnovat zpěvu ani koncertování. Barrier později financoval některé nákladné léčby a chirurgické zákroky, jelikož zpěvačce nezbývaly peníze.

4.1.2 Compagnons de la chanson

Vokální skupina Compagnons de la chanson a Edith Piaf se poprvé setkali při příležitosti galavečera na podporu železničářů v divadle *Comédie-Francaise*. O dva roky později jim Piaf nabídla píseň „Trois cloches“ od skladatelů Jeana Villarda a Monnotové. Nejdříve nabídku zamítli, ale později, když Edith přišla s možností společného nazpívání písně, souhlasili. Edith Piaf viděla ve vokalistech veliký potenciál a rozhodla se, podobně jako u Montanda, mladíky posunout v jejich kariéře. Problém byl v tom, že neměli zájem zpívat populární písně. Po úspěchu „Trois cloches“ však změnili názor a Piaf se stala jejich hudební mentorkou. Sháněla jim angažmá a pracovala na jejich novém repertoáru. Odjeli spolu na turné do Německa, kde byli hlavními hvězdami. Poté odjeli na společné turné do USA, kde se rozdělili a jejich spolupráce skončila. V roce 1947 spolu natočili muzikál „Neuf garçons et un coeur“, který vypráví o dívce, která během vánočního večera shání angažmá pro sebe a svoji kapelu. Požádá o pomoc svého strýce, který pracuje v nočním baru a ten jí slíbí, že s kapelou ještě týž večer vystoupí. Během čekání na vystoupení však usne a zdá se jí sen o hudebním nebi, kde mají možnost vystoupit v tom samém podniku. Představení sklídí obrovský potlesk a majitel baru jim nabídne angažmá. Po probuzení se zpěvačka stává sebevědomou a odhodlanou, takže se její sen naplní. V muzikále zazněly nejen jejich společné písně, ale také píseň „La vie en rose“, kterou složila a nazpívala Edith Piaf. Ve své knize *Kolo štěstí* Piaf zmiňuje pochvalu od Jeana Cocteau, který prohlásil, že jejich hlasy spolu téměř dokonale souzní a tvoří výjimečný posluchačský zážitek.⁴² Píseň „Trois cloches“ byla natolik úspěšnou, že se dočkala anglické verze „The Jimmy Brown song“ americké kapely „The Browns“. Mezi písně, kterými se Compagnons proslavili po spolupráci s Edith Piaf, byly například „la Marie“ od Andrée Grassyho, „Moulin Rouge“ od Jacquese Laureho a Gilberta Bécauda či „la prière“ od Francise Jammese a George Brassense.

---

⁴² PIAF, Edith. *Kolo štěstí*. Přeložila Galina KAVANOVÁ, přeložil Jiří DĚDEČEK. Praha: BB/art, 2014, s. 87.

4.1.3 Yves Montand

S Yvesem Montandem se Edith seznámila v roce 1944, když hledala „předskokana“ pro své vystoupení v kabaretu *Moulin Rouge*. Louis Barrier, zpěvaččin impresárió, navrhl Montanda jako vhodného kandidáta na obsazení role „americké hvězdy“. Tento zpěvák, pocházející z chudých poměrů, za války pracoval ve vojenských táborech. Vlastní pílí a talentem se však vypracoval a působil v divadlech *ABC*, *Bobino* nebo *Folies-Belleville*. Piaf ve svém životopise zmiňuje, že měl ze začátku silný marseillský přízvuk a špatnou výslovnost některých hlásek. Nosil výstřední oblečení a zpíval tzv. „kovbojské“ písně, které doprovázel velikými gesty. Yves Montand obdivoval Charlese Treneta, Fernandel či Maurice Chevalièra, proto pozvání Edith Piaf bez váhání přijal. Tak, jako tenkrát Raymond Asso pomohl Edith Piaf, pomohla teď ona začínajícímu zpěváku v osvojení svého řemesla. Naučila ho správné dikci, vytríbeným gestům a upravila jeho vzhled. Hlavně však obohatila jeho repertoár mnoha skladbami. Většinu z nich složila Edith Piaf, některé však získala od textařů Jeana Guiga či Henriho Conteta. Byly to skladby jako je „Battling Joe“, „Luna Park“ či „Sophie“. Montandovi tak otevřela nové obzory a brzy se z něj stala hvězda. Montand se proslavil i jako herec. V roce 1946 obsadil společně s Edith roli ve filmu „Etoiles sans lumière“, režírovaném Marcelem Blistènem. Poté mu Piaf zprostředkovala roli ve filmu „Les portes de la nuit“, režírovaném Marcelem Carném. Ten byl původně napsán pro slavné herecké duo Jeana Gabina a Marlene Dietrichovou, kteří však role odmítli. Montand si zahrál roli člena francouzského hnutí odporu⁴³ „Diega“, který se zamiluje do „Malou“, kterou ztvárnila Nathalie Nattier. Jejich vztah je plný dramatických událostí, které vyvrcholí tragickou smrtí Malou, která je zastřelena svým žárlivým manželem. Film sám o sobě úspěch neměl, ale melodie písně „Les feuilles mortes“, která ve filmu zazněla, a jejíž slova napsal francouzský básník Jacques Prévert, inspirovala o pár let později Montanda k nahrání stejnojmenné písně, která je označována jako jedna z jeho nejuznávanějších. Spolupráce Montanda s Piaf trvala dva roky, stejně tak jako jejich milenecký vztah. Přáteli však zůstali až do konce života.

---

⁴³ Francouzské hnutí odporu, francouzsky *Résistance*, bylo hnutí vzniklé během okupované Francie v roce 1941 a trvalo až roku 1944.

4.1.4 Charles Aznavour

Charles Aznavour a Edith Piaf se seznámili v roce 1946 před jejím turné po Francii. Aznavour toho měl s Piaf hodně společného. Pocházel z umělecké rodiny a nějaký čas vydělával pouličním zpěvem. Tento mladý zpěvák, textař a herec se narodil v Paříži roku 1923. Jeho matka byla původem z Turecka a otec se narodil v Arménii, kterou museli rok před Aznavourovým narozením opustit kvůli těžké politické situaci. Aznavour se věnoval hraní už od útlého věku. Během války, když jeho otec narukoval, chodil na herecké konkurzy a pomáhal tak financovat a udržovat chod domácnosti. Později založil pěvecké duo s klavíristou Pierrem Rochem, se kterým doprovázel Edith Piaf na jejím turné po Francii a Švýcarsku. Edith brzy objevila, že má skladatelský talent. Během jejich spolupráce složil slova pro desítky písní, z nichž „Jezebel“, „Une enfant“, „Plus bleu que tes yeux“ a „Je hais les dimanches“⁴⁴ se nejvíce proslavily. Působil také jako její osobní řidič a během turné v USA prodělali dvě dopravní nehody, přičemž jedna z nich byla vážnou a Edith musela být operována v nemocnici. Aznavour byl jedním z Edithiných nejvěrnějších přátel a hodně se toho od ní naučil. Zajímavostí je, že ho Piaf nikdy nepovažovala za pěvecky talentovaného. Vůli prorazit jako zpěvák získal až poté, co se jejich cesty rozdělily.

4.2 Turné po USA (1948 – 1952)

Edithino turné po USA začalo v roce 1948 v New Yorku, kam odcestovala s Compagnons de la chansons. Ohlasy amerického obecnstva na vystoupení francouzské šansoniérky byly zpočátku negativní. Očekávali módní Pařížanku, která je svými písněmi rozveselí. Místo toho ale přišla Edith Piaf ve své obvyklé černé róbě a začala zpívat smutné písně, kterým navíc nikdo z diváků nerozuměl. Další nepříjemností bylo přerušování koncertu jedním z pořadatelů. Ten její písně uváděl a překládal do angličtiny. Narušily se tak emoce a spojení mezi zpěvačkou a diváky. Compagnons slavili v Americe větší úspěch, a proto se po pár společných vystoupeních rozhodli vydat na vlastní turné napříč USA. Edithina profesionalita jí však nedovolila odjet ze země bez toho, aniž by si své posluchače nezískala zpěvem. K tomu přispěla i recenze amerického skladatele Virgila Thompsona v časopise *Herald*

---

⁴⁴ Tuto píseň před Edith Piaf nazpívala i šansoniérka Juliette Gréco.

Tribune, ve které se skladatel snažil přiblížit hudební umění Edith Piaf místnímu publiku.⁴⁵ Edith se posléze zúčastnila několika rozhovorů, ve kterých mluvila o své hudbě a hudebním poslání. V mezičase se učila anglicky, aby své písně mohla zpívat i v jazyce země, ve které se nacházela. „Edith Piaf si získala srdce Američanů“⁴⁶, zněl titulní nadpis časopisu „Ce Soir“. V tu dobu její americký manažer Clifford Fisher vyjednal pro zpěvačku výborně placené angažmá v klubu *Versailles* na Manhattanu. Zde Piaf slavila obrovský úspěch. Poté vystupovala v americké koncertní síni *Carnegie Hall*. Uměla už anglicky natolik dobře, že si písně uváděla sama. Skladba „La vie en rose“ byla zařazena na závěr každého vystoupení, jelikož ji lidé měli nejraději. Caroline Burke ve své knize uvádí, že zpěvačka byla jedním z důvodů pro zahájení „Marshallova plánu“⁴⁷ na pomoc západní Evropě.

Edith Piaf si New York zamilovala a během následujících tří let se do něj často vracela. Vystupovala ve svém oblíbeném klubu *Versailles*. Opakovaně působila také jako host americké televizní estrády *Toast of the Town*, kterou uváděl Američan Ed Sullivan. V Americe vznikl pořad o zpěvačce s názvem *E.P. and her Continental Revue*.

Piaf se během turné v New Yorku také seznámila s americkými herci a herečkami, jako byli John Garfield, Josephine Baker či Joan Crawford. Zpěvačka měla tou dobou novou lásku – nadějného boxera Marcela Cerdana. Snažila se uzpůsobit svůj rozvrh tak, aby mohla být přítomna na jeho zápasech, které se odehrávaly převážně v New Yorku. Cerdan na oplátku chodil na její koncerty a obdivoval její pěvecké umění. Edith v tu dobu skládala a nahrávala zamilované písně, jako například „Amour du mois de mai“⁴⁸ či „Les amants de Paris“⁴⁹, které zrcadlily její život. V tu dobu také složila společně s Monnotovou píseň „Hymne à l’amour“. Tato píseň, která byla napsána asi měsíc před tragickou smrtí Cerdana, který roku 1949 nešťastně zahynul při letecké havárii, vypráví o lásce až za hrob. Její poslední dvě sloky zní takto:

Si un jour la vie t'arrache à moi

---

⁴⁵ BURKE, Carolyn. *Nelituji: život Edith Piaf*. Praha: Volvox Globator, 2011. Evokace, s. 144.

⁴⁶ *Ibid.*, s. 147.

⁴⁷ Marshallův plán byl americký program, který věnoval více než 12 biliónů amerických dolarů (v dnešním přepočtu více než 100 biliónů dolarů) na pomoc západní Evropě, která se zotavovala z druhé světové války.

⁴⁸ Hudbu složil Voldemar Rosenberg a text napsal Jacques Laroue.

⁴⁹ Hudbu a text napsal Léo Ferré.

*Si tu meurs que tu sois loin de moi
Peu m'importe si tu m'aimes
Car moi je mourrais aussi*

*Nous aurons pour nous l'éternité
Dans le bleu de toute l'immensité
Dans le ciel plus de problèmes
Mon amour crois-tu qu'on s'aime
Dieu réunit ceux qui s'aiment*

Touto skladbou Piaf ohromila místní obecnstvo a definitivně se zapsala do historie nejúspěšnějších interpretů v New Yorku. Média ji nazývala „slavnou osobností roku“⁵⁰ či „slavnější než Sarah Bernhardt“⁵¹. Ještě týž večer po ztrátě Cerdana zpěvačka zpívala v klubu *Versailles*, kde prožila první z následující řady psychických a fyzických kolapsů. Ve zpívání však nacházela útěchu a radost, tudíž se rozhodla pokračovat ve smluvených angažmá. Publikum spolu s jejími nejbližšími ji přijelo náležitě ocenit a vzdát poctu. Během jejího turné v USA se dala dohromady s Momone, která jí zprostředkovávala pomocí kulatého stolu „kontakt“ se zesnulým boxerem. Edith se tak stále více upínala na víru a oddávala se duchařským praktikám, což se nelíbilo jejímu blízkému okolí - Bonelovi, Contetovi, Aznavourovi. Ti brzy rozpoznali, že její dávná „přítelkyně“ se snaží Edith pouze zmanipulovat, aby získala peníze.

Poté, co opustila New York, se vydala do Los Angeles. Po svém vystoupení v kabaretu v Hollywoodu se seznámila s Charlie Chaplinem, který se Edith svěřil, že by pro ni rád složil píseň. Edith se ze ztráty nadějného boxera nikdy úplně nezotavila. Její úzkost se projevila v nových písních „Pleure pas“⁵², „Pour moi toute seule“⁵³. Slova jakoby vzkazovala sama sobě:

Pleure pas.

---

⁵⁰ BRIERRE, Jean-Dominique. *Édith Piaf: Sans Amour on Nest Rien Du Tout*. Hors Collection, 2003, s. 90.

⁵¹ Ibid.

⁵² Hudbu složil Aimé Barelli, text napsal Henri Contet a orchestr sladil Robert Chauvigny.

⁵³ Hudbu složil Philippe-Gérard a Guy Lafarge, text napsal Flavien Monod.

T'as les yeux trop beaux pour ça.

Pleure pas,

Ou bien moi, je pleure avec toi.

Pleure pas.

Mon pauvre grande, j'peux pas voir ça !

Tais-toi.

Po úspěchu v USA se Edith Piaf se svým týmem vrátila do Francie, kde ji požádala princezna Alžběta (budoucí královna Alžběta II.), aby pro ni a pár vybraných lidí uspořádala soukromé vystoupení. Edith Piaf vypráví o tomto setkání jako o velice dojímavém zážitku.⁵⁴ Poté následoval koncert v pařížském *Salle Pleyel*. Piaf se mezitím ubytovala spolu se svými přáteli v apartmá v Boloňském lesíku, který koupila pro Cerdana. Zde pořádala umělecké a zábavní sešlosti, kterých se účastnilo mnoho známých umělců. Co se týče zajištění zábavy, neuměla šetřit penězi. Byla velice pohostinnou a ubytovala klidně i desítky lidí, čehož někteří také zneužívali. Mezi jejími hosty byl například Roland Avelys, známý pod pseudonymem „zpěvák bez jména“ či nový partner, Eddie Constantin, kterému Edith podobně jako u Montanda či Meurisse, pomáhala v jeho kariéře zpěváka. V roce 1951 se vydala spolu s Constantinem a Aznavourem již po čtvrté do New Yorku, kde upevnila svůj úspěch dalším angažmá v klubu *Versailles*.

4.3 Herecká kariéra Edith Piaf

Edith Piaf měla kromě své pěvecké kariéry také kariéru hereckou. Její první role byla roku 1936 ve filmu „La garçonne“ Jeana Limoura, což je černo-bílá adaptace knihy se stejným názvem. Zde ztvárnila vedlejší roli zpěvačky po boku herečky Marie Bell. V roce 1941 účinkovala a zpívala v romantické komedii „Montmartre sur Seine“ režiséra George Lacomba. Zde si zahrála roli prodavačky novin „Lili“, která touží po tom stát se zpěvačkou. V roce 1945 obsadila roli „Madeleine“ v muzikále „Etoiles sans lumiere“ Marcela Blistèna, kde zpívala například písně „C'est merveilleux“ či „Mariage“, které pro ni napsali Contet s Monnotovou. V roce 1947 účinkovala v již zmiňovaném muzikále „Neuf garçonnnes et un coeur“ a roku 1952 následoval film „Paris chante toujours“ Pierra Montazela, ve kterém Piaf

---

⁵⁴ PIAF, Edith. *Kolo štěstí*. Přeložila Galina KAVANOVÁ, přeložil Jiří DĚDEČEK. Praha: BB/art, 2014, s. 104.

účinkovala například s Montandem či zpěvačkou Line Renaud. Zazněla zde dokonce slavná píseň „Hymne à l’amour“. Edith v roce 1952 společně s Constantinem a Aznavourem složila komedii „La p’tit Lili“, která se následně hrála v pařížském „Théâtre des Capucines“ a měla skvělé kritiky. Zazněly v ní mimo jiné písně „Avant l’heure“⁵⁵, „Si si si, si“⁵⁶ či „Rien de rien“⁵⁷. O rok později Edith Piaf zazářila v komedii Maurice de Canonge s názvem „Boum sur Paris“, kde si zahrála se svým manželem Jacquesem Pillssem. V roce 1954 ztvárnila roli francouzské šansoniérky „Eugenie Beuffet“ v muzikálu „French cancan“ Jeana Renoira po boku slavného herce Jean Gabina. Následně obsadila ústřední roli v dalším filmu Blistèna, tentokrát s názvem „Les amants de demain“. Pak Edith získala roli v historickém filmu „Si Versailles m’était conté“ Sacha Guitryho. Její poslední role byla v roce 1958 ve španělském filmu „Música de siempre“, vzniklého na podporu lidí, kteří přišli o práci, poté co španělský politik Ernesto P. Uruchurtu dal zavřít zábavní podniky. V tomto filmu mimo jiné Piaf zazpívala španělskou verzi „La vie en rose“ s názvem „La vida en rosa“.

---

⁵⁵ Text napsal Marcel Achard a hudbu složila Marguerite Monnotová.

⁵⁶ Text napsal Marcel Achard a Edith Piaf, hudbu složila Marguerite Monnotová.

⁵⁷ Text napsal Marcel Achard a Charles Aznavour, hudbu složil Pierre Roche.

5 Závěr kariéry (1952 – 1963)

5.1 Seznámení a další turné po Francii a po světě (1952 – 1958)

V roce 1952 se Piaf dala dohromady se zpěvákem Jacquesem Pillssem, se kterým se seznámila o deset let dříve, když byl ještě ženatý se zpěvačkou Lucienne Boyer. Když se tedy znovu setkali v Americe, Pills jí nabídl píseň „Je t'ai dans la peau“, kterou složil s hudebním skladatelem Gilbertem Bécaudem. Píseň se brzy stala slavnou, stejně tak jako milenecký pár Piaf a Pills. Jejich vztah přinesl určitou útěchu Edithině bolesti ze ztráty Cerdana. Tentýž rok požádal Pills zpěvačku o ruku. Jelikož byli oba velice pracovně vytížení, museli ještě v den svatebního obřadu odletět do různých částí New Yorku, kde měli každý své vystoupení. Poté se zpěvačka připravovala na slavnostní večer v *Olympii*, která byla po několika letech znovu otevřena a Piaf tak vypomohla svému příteli a majiteli podniku Brunu Coquatrixovi. Do svého repertoáru zařadila nové písně „Miséricorde“, „Légende“ či „C'est à Hambourg“. Slova poslední písně složil Claude Delécluse spolu s Michelle Senlisovou a hudbu napsala Monnotová. Píseň vypráví o dívce, která vede potulný život plný milostných seznámení a odloučení.

*C'est à Hambourg, à Santiago,
À White Chapel ou Bornéo,
C'est à Hambourg, à Santiago,
À Rotterdam ou à Frisco...
:
M'a dit : « Je t'aime ! » à plus finir,
« Laisse donc là tous tes marins !
Laisse donc la mer, et puis viens !
Moi, j'ai du bonheur à t'offrir... »*

V tu dobu se Piaf sblíží s textařem a zpěvákem Jeanem Dréjacem, který pro ni složil společně s Monnotovou provokativní píseň „Madame a un Amant“. V roce 1955 do svého

repertoáru přidala další slavné písně Dréjaca, jmenovitě „Le chemin des forains“⁵⁸ a „Sous le ciel de Paris“⁵⁹, které jí v zahraničí připomínaly svou rodnou zemi.

Poté ji čekalo už několikáté vystoupení v *Olympii* a pak odjela na sever Francie do města Rouen, kde předvedla svůj nový repertoár. Dále pokračovala do Belgie, Švýcarska a navštívila i Alžírsko v Severní Africe.

5.2 Další turné po Americe (1955 – 1959)

Edith Piaf se v roce 1955 vydala se svým týmem, skládajícím se z Pillse, Barriera a Avelyse na turné po Severní a Jižní Americe. Navštívila například mexická města Patiu a Tenampa či brazilské město Rio de Janeiro, kde vystupovala v paláci *Copacabana*⁶⁰. Poté odjela do Chicaga a San Francisca a turné zakončila v newyorské *Cargenie hall*. Během pobytu v USA se seznámila s hercem Marlonem Brandem a dalšími celebritami jako například Ginger Rogers, Judy Garlandová či Grace Kellyová. V Roce 1957 vyjela na další turné po Jižní Americe a tentokrát si z Argentiny odvezla novou píseň v podobě peruánského valčíku „Que nadie sepa mi sufrir“ od Angela Cabrala, na který koupila autorská práva. Píseň slyšela hrát v rádiu a její taneční rytmus a exotický nádech představoval zajímavý podklad pro novou píseň. Poté, co Dréjac složil slova, vznikla píseň, která patří mezi ty nejslavnější a nese název „La foule“. První sloka písně zní takto:

*Je revois la ville en fete et en délire
Suffoquant sous le soleil et sous la joie
Et j'entends dans la musique les cris, les rires
Qui éclatent et rebondissent autour de moi
Et perdue parmi ces gens qui me bousculent
Étourdie, désemparée, je reste là
Quand soudain, je me retourne, il se recule,
Et la foule vient me jeter entre ses bras...*

---

⁵⁸ Hudbu složil Henri Sauguet.

⁵⁹ Hudbu složil Hubert Giraud.

⁶⁰ BURKE, Carolyn. *Nelituji: život Edith Piaf*. Praha: Volvox Globator, 2011. Evokace, s. 203.

5.2.1 George Moustaki

V roce 1959 se Piaf seznámila s mladým talentovaným textařem a zpěvákem Georgem Moustakim. Moustaki byl médií přezdíván „Sous-Racine“, díky své inspiraci pro psaní písně tragédiemi Jeana Racina⁶¹. Tento umělec s italsko-řeckými kořeny se narodil v Egyptě a napsal jednu z nejúspěšnějších skladeb pro Edith Piaf. Píseň má jméno „Millord“. Hudbu k ní složila Marguerite Monnotová a Piaf ji nahrála v roce 1959. Piaf a Moustaki spolu vedli milostný vztah, který trval pouze rok. „Jo“, jak ho přezdívala, napsal pro Piaf desítky písní, z kterých si však ponechala pouze dvě: „Millord“ a „Un étranger“⁶². Vyrazili spolu také na turné do USA, kde byli dvakrát účastníky dopravní nehody. Moustakimu se nelíbil životní styl, který zpěvačka vedla, takže poté, co byla hospitalizována, ji opustil a vrátil se do Paříže.

5.3 Chatrné zdraví

Psychické a fyzické zdraví Edith Piaf se začalo zhoršovat od té doby, co zemřel její mileneček Marcel Cerdan a ona se poprvé zhroutila na pódiu *Versailles*. Edith Piaf prodělala v Americe celkem pět dopravních nehod, což také zhoršilo její zdravotní stav. První vážná nehoda se stala během pobytu v USA v roce 1951, když za volantem seděl cyklista Andrée Pousse a za ním Aznavour, Avelys a modelka Juliette Figueras. Vážně se zranila pouze Edith Piaf, kterou museli hospitalizovat a operovat. Kvůli velkým bolestem jí doktor předepsal morfin, který zpěvačka začala opakovaně užívat, ačkoliv to nebylo doporučováno kvůli vzniku závislosti. Druhá vážná nehoda se stala v roce 1958, když za volantem seděl Moustaki. Zpěvačka prodělala dvojitou frakturu ramene spolu s roztrženým rtem a pohmožděným krkem. Piaf trpěla mimo jiné revmatoidní artritidou, kterou často utišovala léky proti bolesti. V důsledku jejího nespoutaného životního stylu prodělala Piaf v roce 1958 zánět slinivky břišní, který se jí opakovaně vracel a čím dál častěji ji upoutával na lůžko. Další událostí, která zpěvačce přitížila, byla smrt Marguerite Monnotové v roce 1962. Piaf si vyčítala ztrátu kontaktu se svou přítelkyní poté, co místo hudebního skladatele zaujal Charles Dumont. Poslední rok svého života Piaf spíše než na léčbu soustředila na svou uměleckou kariéru.

---

⁶¹ Jean Racine byl francouzský básník a dramatik, který tvořil v 17. století v období klasicismu. Mezi jeho nejznámější tragédie patří například „Bérénice“, „Britannicus“ či „Phèdre“.

⁶² Text složil společně s Georgem Evanem a hudbu s Robertem Chauvigny.

Aby však udržela krok se svým náročným rozvrhem, musela být pod neustálým náporům léčiv a stimulantů, což se jí nakonec stalo osudným.

5.4 Edith Piaf a víra

Edith Piaf byla celý život silně věřící. Vlastnila několik posvátných předmětů, ke kterým se pravidelně modlila. Jedním z nich byl obrázek svaté Terezie, který měla už od dětství. Dalším byl darovaný křížek od zpěvaččiny přítelkyně, herečky a komediantky Marlene Dietrichové. Zpěvačka měla rituál kříž políbit vždy před příchodem na podium. Piaf věřila, že prudké zhoršení jejího zdravotního stavu bylo právě následkem ztráty tohoto talismanu.⁶³ Zpěvačka také četla filozofické texty a zajímala se o Rosekruciánství⁶⁴ či Spiritismus⁶⁵.

5.5 Umělecký comeback Edith Piaf (1960 – 1963)

Edith Piaf se ve svých pětáctyřiceti letech zmítala v bolestech a vidina dalšího turné se pomalu vytrácela. To vše se však změnilo návštěvou mladého skladatele, Charlese Dumonta, který 5. října 1960 v bytě Edith Piaf na bulváru Lannes zahrál píseň, která zpěvačkou hluboce pohla. Skladba, kterou složil společně s textařem Michele Vaucairem, má jméno „Non, je ne regrette rien“ a Edith Piaf ještě též večer předpověděla, že to bude píseň, se kterou znovu vstoupí na scénu a ohromí celý svět.⁶⁶ Stalo se tomu tak 2. ledna 1960 na pódiu divadla *Olympie*. V hledišti seděli i slavní francouzští herci a herečky, jako například Michèle Morganová, Jean-Paul Belmondo či Alain Delon. Tato píseň, která značně ovlivnila zpěvaččinu kariéru, je založená na krátkých a úderných slabikách, které se opakují. Charles Dumont čekal s písní čtyři roky, než ji zpěvačce představil. Píseň totiž souzněla se zpěvaččiným duševním rozpoložením. Refrén této písně, který obsahuje opakující fráze: „Non, rien de rien!“ a „Non, je ne regrette rien!“ je touhou a odhodláním zpěvačky po novém začátku. V té době nebyla ve Francii klidná politická situace, jelikož zrovna probíhala Alžírská válka⁶⁷. O to více si lidé považovali národního umění. Časopis „Le Figaro“ popisoval Piaf jako hlas národa.⁶⁸ Po triumfu v *Olympii* následovalo ještě několikátýdenní

---

⁶³ BURKE, Carolyn. *Nelituji: život Edith Piaf*. Praha: Volvox Globator, 2011. Evokace, s. 243.

⁶⁴ Rosekruciánství je hnutí, které označuje tajnou mystickou a ezoterickou společnost, vzniklou v Německu počátkem 17. století.

⁶⁵ Spiritismus je označením víry v posmrtný život a komunikace s mrtvými prostřednictvím tzv. „médií“.

⁶⁶ BENSOUSSAN, Albert. *Édith Piaf*. Éditions Gallimard, 2013, s. 178.

⁶⁷ Alžírská válka je označením boje za nezávislost Alžírsku, který probíhal v letech 1954 – 1962.

⁶⁸ BURKE, Carolyn. *Ibid.*, s. 240.

angažmá v tom samém podniku a poté Piaf se svým týmem odjela na turné po Francii a Bruselu, nedbajíc zásad a doporučení svých lékařů, kteří jí naordinovali klid a odpočinek. Jelikož ale zpěvačka definitivně zkolabovala, musela být převezena do nemocnice a všechna vystoupení zrušit. Charles Dumont mezitím složil několik desítek písní. Jednou z nich je duchovně založená píseň „Mon dieu“, vyprávějící o ženě, která truchlí po svém milenci. Jakmile se Piaf trochu uzdravila, nazpívala tuto emotivní píseň, jejíž refrén zní takto:

Mon Dieu! Mon Dieu! Mon Dieu!

Laissez-le-moi

Encore un peu

Mon amoureux!

Un jour, deux jours, huit jours

Laissez-le-moi

Encore un peu

À moi

Následovala píseň „Les amants“, kterou Edith Piaf složila a nazpívala společně s Dumontem. V lednu roku 1962 nahrála Piaf desku s titulní skladbou „Toi, tu ne l’entend pas“ a vydala písně, které spolu složili. Jednou z nich byla dojmavá „Chant d’amour“ a druhou energická „Roulez tambour“. Dumont v následujících týdnech odjel na dovolenou a Piaf se mezitím seznámila s řeckým kadeřníkem jménem Theophanis Lamboukas. Jakmile zjistila, že Lamboukas toužil po tom stát se zpěvákem, rozhodla se, že mu vypomůže. Nejprve bylo jako obvykle třeba vylepšit jméno, a tak se z Theophanise Lamboukase stal Théo „Sarapo“, což Řecky znamená „miluji tě“. Vylepšila jeho pěveckou techniku, umělecký projev a sehnala mu angažmá. V roce 1962 spolu nahráli píseň „A quoi ça sert l’amour“, jejíž slova a hudbu složil Michel Emer. Tato píseň o lásce je zároveň dialogem mezi dvěma milenci. Prezentovali se s ní na pódíích divadel *Olympia* či *Bobino*. Píseň se stala velice oblíbenou a odstartovala Sarapovu kariéru jako zpěváka. Vztah Piaf a Sarapa přerostl v milenecký a ještě téže roku se v Paříži konala jejich svatba, na kterou se přišlo podívat stovky lidí. V roce 1963 Piaf se svým manželem odjela na turné po Francii. Její výkon však v důsledku velkých zdravotních obtíží kolísal a zpěvačka jen zřídka kdy svá vystoupení dokončila. V těchto situacích byl za oponou připraven zasáhnout chiropraktik

Lucien Vaimber, který mimo jiné pro Piaf napsal píseň „Mon vieu Lucien“. Poslední vystoupení Edith Piaf se konalo 31. 3. 1963 v sále *Opera de Lille* v Paříži. Poté odjela zpěvačka na zasloužený odpočinek na jih Francie, do města Saint-Jean-Cap-Ferrat a následně do své vily *Plascassier* v alpském městečku Grasse. Tam se přišli rozloučit s Edith Piaf někteří její dávní přátelé jako například Raymond Asso, Momone či Yves Montand. Edith Piaf zemřela 10. října roku 1963 na následky onemocnění jater a slinivky břišní. Její pohřeb se konal další den brzy ráno a bulvár Lannes byl zaplněn lidmi, kteří se přišli rozloučit a vzdát poctu zesnulé šansonové legendě Edith Piaf. Od té doby se v Paříži každoročně koná průvod v den jejího úmrtí, při kterém si celá Francie připomíná ženu, která svým talentem a oddaností k řemeslu ovlivnila nejen národní, ale i světový hudební průmysl.

Závěr

Předmětem této bakalářské práce bylo popsat život a kariéru Edith Piaf, přičemž hlavním tématem byly jednotlivé etapy jejího života, kariérní momenty a klíčové osobnosti, které přispěly k budování a rozvoji její kariéry skladatelky-autorky-interpretky. Dalším důležitým tématem byly zpěvaččiny přátelské a milostné vztahy, které měly vliv na utváření její osobnosti a rozvoj její profese. Vedlejším tématem byl zdravotní stav Edith Piaf, který se v závislosti na životním stylu a tragických událostech zhoršoval. Práce byla začleněna do kontextu francouzského šansonu od roku 1915 až do roku 1963. Toto rozhraní zahrnuje finanční a sociální krizi ve Francii v období první světové války a profesní a společenskou krizi v období během německé okupace Francie za druhé světové války.

Problematikou této práce bylo sestavit chronologický vývoj kariéry Edith Piaf, jelikož dostupné bibliografické zdroje se často opíraly o legendy a mýty, které zpěvačka kolem sebe vytvářela. Čtenář jejího životopisu si může klást otázku, zda-li těmto mýtům nezačala sama věřit. Po přečtení poznámek pod čarou však vyjde najevo, že kniha byla psána s cílem zaujmout čtenáře pohádkovým charakterem spíše než pravdivostí. Životopis Edith Piaf má nicméně důležitou výpovědní hodnotu. K tomu, aby bylo dosaženo co nejpravdivější a nejobjektivnější realizace této bakalářské práce, jsem tedy musela čerpat z velkého množství knižních a elektronických zdrojů.

Primárním cílem této bakalářské práce bylo zaznamenat jednotlivé úseky a etapy života Edith Piaf a získat tak hlubší znalosti o jeho vývoji. Ze strany osobního vývoje bylo zjištěno, že to bylo právě zpěvaččino dětství, které ovlivnilo zpěvaččin postoj a přístup k práci a okolí. Ze strany kariérního vývoje byla zjištěna klíčová role jejího prvního impresária Raymonda Asso, který ji obohatil o své zkušenosti a vštípl disciplínu. Zpěvačka následně pomohla mnoha osobnostem stát se slavnými.

Zpracováním této práce jsem dospěla k ucelenému náhledu na život a kariéru šansoniérky Edith Piaf, která se stala hudební ikonou a národním pokladem Francie. Tato práce se zaměřila na kariéru Edith Piaf v kontextu jejího života, což vedlo k tomu, že některé oblasti jejího života nebyly zcela pokryty. V této práci byla dále opomíjena praktická témata, jako například analýza jevištního projevu a interpretace písní, která jsou jistě čtenářsky zajímavá. Tato práce má však jiné zaměření a je prací čistě teoretickou.

Přínos této bakalářské práce spočívá zejména v jejím náhledu na osobnost, umělecký vývoj Edith Piaf a v zaznamenání klíčových momentů, které vedly k tomu, že se z pouliční zpěvačky, která hodně strádala, stala slavná zpěvačka, která byla zároveň textařkou, autorkou a interpretkou písní a přispěla ke zrodu mnoha slavných umělců a uměleckých skupin, jako jsou Yves Montand, Compagnons de la chansons, Charles Aznavour či Georges Moustaki. Dalším přínosem této práce byl výzkum v oblasti vývoje repertoáru Edith Piaf, který měl za výsledek zjištění podobnosti písní s jejím životem a klíčové role lásky, jakožto zdroje inspirace pro psaní písní. Práce dále přináší informace o zpěvaččině úspěchu jak na národní, tak na světové scéně, o stylu jejího života a o jejím způsobu nakládání s financemi.

V bakalářské práci jsem se zaměřila na jednotlivé tematické úseky a čerpala jak z internetových, tak knižních publikací o Edith Piaf, a to psané jak v jazyce francouzském, českém, tak i anglickém. Oblast života Piaf pokryly zejména *Kolo štěstí E. Piaf, Piaf: a Passionate Life* D. Breta či *Nelituji: Život Edith Piaf* C. Burkeové. Oblast vývoje kariéry byla pokryta zejména knihami *Piaf: Un mythe français* R. Bellereta, *Édith Piaf inconnue* M. Mailleta, *Édith Piaf* A. Bensoussana či *Edith Piaf: A Cultural History* D. Looseleyho. Dále jsem konzultovala elektronické zdroje, jako jsou *Edith Piaf, plus qu'un mythe... une voix !* dostupné z <http://ekladata.com/> či *Piaf : la dernière chanteuse réaliste* dostupné z <https://www.lehalldelachanson.com/>. Podkladem pro mou práci byly také rozhovory a dokumenty o Edith Piaf, jako například *Edith Piaf (Documentaire)* dostupné ze serveru youtube.com. Pro poslech diskografie Edith Piaf jsem využila CD disků, jako například *The best of Edith Piaf* dostupných v Městské knihovně v Praze.

Způsob, kterým jsem pojednávala o životě a kariéře Edith Piaf je následující. Nejprve jsem si navržené téma rozdělila na několik podtémat a ty ještě na několik menších témat, které jsem posléze zkoumala z co nejvíce úhlů pomocí výše zmiňovaných informačních zdrojů. Oblast života Edith Piaf se ve všech zdrojích lišila jen málo, v oblasti kariéry a zejména chronologického vývoje kariéry jsem však narazila na úskalí, která jsem vyřešila tím způsobem, že jsem si kapitoly tematicky rozdělila a vypracovala zvlášť.

Práce byla rozdělena do pěti kapitol. První kapitola uvedla na pravou míru důležité pojmy z oblasti francouzských reálií. Druhý úsek představil zpěvaččino dětství a příchod na scénu. Dětství Edith Piaf je rozděleno do tří podkapitol. První podkapitola pojednávala o narození

Edith Piaf a prvních sedmi letech života strávených v nevěstinci v Bernays. Druhá podkapitola se věnovala potulnému životu, který Piaf vedla po boku svého otce Louise Gassiona. Třetí a poslední podkapitola zkoumala umělecké začátky, první milostný vztah Edith Piaf a její roli matky. Příchod na scénu byl rozdělen na dvě podkapitoly. Ta první začala objevením Piaf, tehdy ještě Edith Gassionové, Louisem Lepléem, který jí dal uměleckou přezdívku „Mome Piaf“ a uvedl ji na scénu svého podniku *Le Gerny's* v Paříži. Druhá podkapitola popsala úspěch, který následoval díky písni „Etranger“, která dala název pro její první vydanou desku.

Třetí kapitola pojednávala o budování kariéry Edith Piaf a byla rozdělena do čtyř podkapitol. První dvě podkapitoly představily ústřední osobnosti, které se podílely na rozvoji kariéry Edith Piaf, a to textaře Raymonda Asso a hudební skladatelku Marguerite Monnotovou. Třetí podkapitola byla zaměřena na důležité osobnosti, které byly zpěvaččinou inspirací jak při psaní a tvorbě písní, tak i v osobním životě. Byli to například spisovatelé a básníci Jacques Bourgeat a Jean Cocteau či textař Henri Contet. Čtvrtá podkapitola popsala Edithinu kariéru a život v období Německé okupace Francie od úskalí, se kterými se jako zpěvačka potýkala až po ocenění za hrdinské činy.

Čtvrtá kapitola usilovala o popis vrcholného období slávy Edith Piaf a obsahovala dvě podkapitoly. První podkapitola se zaměřila na zpěvaččino turné po Francii a Evropě po boku Roberta Chauvignyho, Marca Bonela a Louise Barriera. Dále byli zmíněni umělci, kterým Piaf vypomohla. Jednalo se o Compagnons de la chansons, Yvese Montanda a Charlese Aznavoura. Druhá podkapitola zaznamenala její životní cestu a kariéru během turné po USA, od počáteční nedůvěry amerického obecnstva až po získání obliby a úcty ke zpěvačce.

Poslední a pátá kapitola si stanovila za cíl pojednat o závěru kariéry a života Edith Piaf. Tato kapitola je rozdělena do čtyř podkapitol. V první podkapitole byly zmíněny umělecké aktivity a vývoj osobního života Edith Piaf. Druhá podkapitola usilovala o zachycení jednotlivých zastávek během turné v USA a popsání jejího vztahu s Georgem Moustakim. Třetí podkapitola se zabývala chatrným zdravím zpěvačky a událostmi, které vedly k jeho zhoršení. Poslední podkapitola se věnovala obnovení umělecké kariéry Edith Piaf díky

Charlesi Dumontovi, který pro ni složil slavnou píseň „Non, je ne regrette rien“. Tato podkapitola také popsala životní cestu Edith Piaf až do roku 1963.

V první řadě tato práce přispěla k upevnění poznatků o životě a kariéře Edith Piaf, významné představitelky francouzského šansonu. V druhé řadě práce *Edith Piaf: Život a kariéra* obohatila oblast francouzského jazyka, jelikož toto téma tvoří důležitou součást francouzských reálií v oblasti hudby. V neposlední řadě tato práce dala prostor dalším tématům ke zkoumání, a to například jevištní projev a komunikace s publikem Edith Piaf či výslovnost některých hlásek v šansonech Edith Piaf a další.

Seznam použitých informačních zdrojů

Literatura

BELLERET, Robert. *Piaf: Un mythe français*. Librairie Arthème Fayard, 2013. ISBN 978-2-213-6688-9.

BENSOUSSAN, Albert. *Édith Piaf*. Éditions Gallimard, 2013.

BRET, David. *Piaf: a Passionate Life*. JR Books, 2007.

BRIERRE, Jean-Dominique. *Édith Piaf: Sans Amour on Nest Rien Du Tout*. Hors Collection, 2003. ISBN 2-258-06267-5.

BURKE, Carolyn. *Nelituji: život Edith Piaf*. Praha: Volvox Globator, 2011. Evokace. ISBN 978-80-7207-829-5.

COSTAZ, Gilles. *Edith PIAF*. Paris: Éditions Seghers, 1974. ISBN 2-221-01174-0.

CROSLAND, Margaret. *A Cry from the Heart: the life of Edith Piaf*. London: Arcadia Books, 2007.

LANGÉ, Monique. *HISTOIRE DE PIAF*. Paris: Edition Ramsay, 1979. ISBN 2-85956-117-X.

LOOSELEY, David. *Edith Piaf: A Cultural History*. Liverpool University Press. 2015.

MAILLET, Maurice. *Édith Piaf inconnue*. Paříž: Euro-images, 1970.

PIAF, Edith. *Lettres à l'ami de l'ombre : correspondance avec Jacques Bourgeat (1936-1959)*. Archipel, 2015. ISBN 978-2-8098-1764-5.

PIAF, Edith. *Kolo štěstí*. Přeložila Galina KAVANOVÁ, přeložil Jiří DĚDEČEK. Praha: BB/art, 2014. ISBN 978-80-7507-046-3.

ROBINE, Mark. *Úvodní slovo. Kolo štěstí, Edith PIAF*. Praha: BB/art, 2014. s. 7-19. ISBN 978-80-7507-046-3.

STEEGMULLER, Francis. *Cocteau: a biography*. Macmillan, 1970.

STEHLÍKOVÁ, Aneta. *La chanson française*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2011. 51 s. Vedoucí práce Eva Kalfířtová.

Elektronické zdroje

Charles Aznavour : sa vie, ses amis, ses chansons [online]. [cit. 2019-3-21]. Dostupné z: <http://www.leparisien.fr/culture-loisirs/musique/charles-aznavour-sa-vie-ses-amis-ses-chansons-04-10-2018-7909974.php>.

Charles Aznavour, l'enfant de la balle qui s'voyait déjà en haut de l'affiche [online]. [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: <https://www.rts.ch/info/culture/musiques/9885152-charles-aznavour-l-enfant-de-la-balle-qui-s-voyait-deja-en-haut-de-l-affiche.html>.

Edith Piaf, plus qu'un mythe... une voix ! [online]. [cit. 2019-12-15]. Dostupné z: <http://ekldata.com/J7uXObCTOehDVofErYLRn-SERpM/Knol-Piaf.pdf>.

EDITH PIAF [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <http://holocaustmusic.ort.org/resistance-and-exile/french-resistance/edith-piaf/>.

FRENCH BLUES [online]. [cit. 2019-01-13]. Dostupné z: <https://www.newyorker.com/magazine/2007/06/25/french-blues>.

Histoire de la France : le XXe siècle [online]. [cit. 2019-05-15]. Dostupné z: <https://www.espacefrancais.com/histoire-de-la-france-au-xxe-siecle/>.

Le meilleur des Compagnons de la Chanson | Archive INA [online]. [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=f0eAIDCI4zU>.

Neuf garçons, un coeur [online]. [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.zone-films.stream/719-neuf-garcons-un-coeur.html>.

The Best of Edith Piaf [online]. [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=IxJQ8VKc4k4>.

Yves Montand - le site officiel. *BIOGRAPHIE* [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.yves-montand-site-officiel.com/biographie/>.

Audiovizuální dokumenty

AZNAVOUR, Charles. *20 chansons d'or*. [zvukový záznam na CD]. P, 1998.

BREL, Jacques; Mariano, Luis; Rossi, Tino a další. *Les plus belles prieres de la chanson française*. [zvukový záznam na CD]. P, 2011. CD 20279.

MONTAND, Yves. *Monsieur Montand*. [zvukový záznam na CD]. Fonogram, 2011. CD 21021.

MOUSTAKI, Georges. *Les 50 plus belles chansons*. [zvukový záznam na CD]. 2007. 1-3 CD 20817.

PIAF, Edith. *100 chansons*. [zvukový záznam na CD]. Fonogram, 2013. 1-5 CD 21433.

PIAF, Edith. *Je ne regrette rien*. [zvukový záznam na CD]. P, 2011. 1-2 CD 20252.

PIAF, Edith. *The best of Edith Piaf*. [zvukový záznam na CD]. P, 2003. CD 7993.